

Wymagania edukacyjne z filozofii – zakres podstawowy dla klasy pierwszej Liceum Ogólnokształcącego w Krośniewicach

Temat	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
I. Pojęcie filozofii					
1. Czym jest filozofia? Geneza namysłu filozoficznego	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze elementy namysłu filozoficznego, – opisuje historyczne i kulturowe źródła refleksji filozoficznej, – omawia poszczególne okresy filozofii starożytnej, – przytacza definicję filozofii jako „umiłowania mądrości”. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozważa różne sposoby pojmowania filozofii na przestrzeni dziejów i odnosi je do klasycznej definicji tej dziedziny, – przedstawia związki między historycznymi i kulturowymi źródłami filozofii (kontekstem) a poszczególnymi własnościami myślenia filozoficznego (istotą filozofii), – definiuje podstawowe pojęcia związane z namysłem filozoficznym. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – korzysta z różnych źródeł wiedzy, poszukując odpowiedzi na temat źródeł refleksji filozoficznej, – porównuje ze sobą różne ujęcia filozofii obecne w dziejach starożytności i wskazuje na występujące w nich podobieństwa i różnice, – zestawia ze sobą poszczególne okresy filozofii, poszukując podobieństw i różnic pomiędzy nimi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zajmuje stanowisko w kwestii definicji filozofii – opowiada się za określonym ujęciem i logicznie uzasadnia swój sąd, – wskazuje zastosowania wiedzy filozoficznej w codziennym życiu, – aktywnie i samodzielnie angażuje się w rozważania na temat źródeł i specyfiki refleksji filozoficznej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje zastosowania wiedzy filozoficznej w refleksji naukowej i kulturowej, – podejmuje polemikę z przyjętymi rozstrzygnięciami dotyczącymi rozumienia filozofii, – broniąc swoich racji, stosuje argumentację i aparat pojęciowy filozofii.
2. Filozofia jako nauka	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje podział nauk opracowany przez Arystotelesa, – przedstawia współczesny podział dyscyplin filozoficznych, – rozpoznaje i podaje przykłady zagadnień z zakresu poszczególnych dziedzin filozofii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady zagadnień poruszanych w ramach nauk wyszczególnionych przez Arystotelesa, – rozważa problemy charakterystyczne dla poszczególnych dziedzin namysłu filozoficznego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – korzysta z różnych źródeł wiedzy, rozważając problemy dotyczące poszczególnych dziedzin filozofii, – dyskutuje na temat zagadnień i problemów wskazanych podczas rozważań dotyczących poszczególnych dziedzin filozofii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zajmuje stanowisko na temat naukowego ujęcia filozofii przez Arystotelesa, – wskazuje zastosowania rozważań charakteryzujących poszczególne dziedziny filozofii w codziennym życiu, – aktywnie angażuje się w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje zastosowania rozważań szczegółowych w filozofii w odniesieniu do problemów naukowych, społecznych, politycznych, kulturowych, – podejmuje polemikę na temat zagadnień z zakresu poszczególnych dziedzin

				dyskusję na temat zagadnień filozoficznych, – argumentuje na rzecz przedstawianych przez siebie poglądów.	filozofii, – broniąc swoich racji, stosuje argumentację, zakres tematyczny i aparat pojęciowy danej dyscypliny filozofii.
3. Pytania filozoficzne	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje pytania filozoficzne pod względem ich najważniejszych własności, – formułuje przykłady pytań filozoficznych z zakresu poszczególnych dziedzin namysłu, – formułuje własne odpowiedzi na opracowane lub zidentyfikowane pytania filozoficzne (w formie wypowiedzi ustnej i pisemnej), – rozważa praktyczne zastosowania wiedzy filozoficznej (m.in. w formie projektu edukacyjnego). 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje pytania filozoficzne i odróżnia je od innego rodzaju pytań, na podstawie ich cech charakterystycznych, – podejmuje dyskusję na temat wybranych problemów z zakresu filozofii oraz rozważania w formie wypowiedzi pisemnej, – konstruuje własne pytania filozoficzne wykraczające poza najprostszy schemat dziedzinowy, – angażuje się w poszukiwanie praktycznych zastosowań refleksji filozoficznej (m.in. w formie projektu edukacyjnego). 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozstrzyga problemy filozoficzne na podstawie zróżnicowanych źródeł wiedzy, – zajmuje stanowisko w kwestii wybranych problemów z zakresu filozofii oraz broni swoich racji podczas dyskusji oraz w formie wypowiedzi pisemnej, – dostrzega zastosowania praktyczne refleksji filozoficznej (m.in. w formie projektu edukacyjnego). 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizuje zagadnienia na podstawie źródeł filozoficznych i rozważań naukowych, – zajmuje stanowisko oraz logicznie uzasadnia swoje racje podczas dyskusji oraz w formie wypowiedzi pisemnej, – czynnie angażuje się w rozstrzyganie pytań filozoficznych w odniesieniu do codziennych zastosowań wiedzy (m.in. w formie projektu edukacyjnego). 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podejmuje rozważania filozoficzne, opierając się na wiedzy naukowej i ogólnej, – broniąc swoich racji w dyskusji oraz w formie wypowiedzi pisemnej, stosuje argumentację, zakres tematyczny i aparat pojęciowy filozofii, – stosuje wiedzę filozoficzną i naukową, rozstrzygając problemy filozoficzne i odnosząc je do praktycznych zastosowań (m.in. w formie projektu edukacyjnego).
II. Pierwsze pytania filozoficzne					

<p>4. W poszukiwaniu <i>arché</i>. Jońscy filozofowie przyrody</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia, na czym polegało przejście od mitycznego do naukowego myślenia w starożytnej Grecji, – definiuje pojęcie <i>arché</i>, – przedstawia rozumienie zasady rzeczywistości według poszczególnych filozofów jońskich.</p>	<p>Uczeń: – rozważa znaczenie mitologii i religii jako podstaw myślenia naukowego w starożytnej Grecji, – interpretuje termin <i>arché</i> w odniesieniu do jego bogatego i wieloaspektowego znaczenia, – porównuje rozumienie zasady rzeczywistości według poszczególnych filozofów jońskich.</p>	<p>Uczeń: – porównuje mitologię grecką z mitologią charakteryzującą inne kultury, – odnosi rozważania na temat <i>arché</i> do współczesnych zagadnień, – krytycznie analizuje rozważania poszczególnych filozofów jońskich, zajmując wobec ich poglądów własne stanowisko.</p>	<p>Uczeń: – samodzielnie odpowiada na pytanie o to, dlaczego filozofia powstała w starożytnej Grecji w konkretnym momencie dziejowym, – stosuje rozważania na temat <i>arché</i> do współczesnych problemów egzystencjalnych, – analizuje rozważania poszczególnych filozofów jońskich, odnosząc je do współczesnej wiedzy naukowej.</p>	<p>Uczeń: – odnosi rozważania poszczególnych filozofów jońskich do podstawowych problemów z zakresu metodologii nauk, – swobodnie posługuje się terminologią filozoficzną dotyczącą filozofii przyrody okresu presokratejskiego.</p>
<p>5. Czy filozofowie jońscy byli pierwszymi naukowcami?</p>	<p>Uczeń: – wymienia elementy namysłu, które są niezbędne, aby daną dziedzinę wiedzy uznać za rozważania naukowe, – rozważa kwestię naukowości rozważań pierwszych filozofów.</p>	<p>Uczeń: – rozważa znaczenie poszczególnych elementów namysłu jako niezbędnych do uznania danej dyscypliny za refleksję naukową, – analizuje i opisuje przebieg procesu konstruowania teorii naukowych.</p>	<p>Uczeń: – rozważa przebieg procesu konstruowania teorii naukowych na podstawie konkretnych przykładów z historii nauki oraz na podstawie dzieł filmowych, – porównuje działalność naukową pierwszych filozofów z działalnością współczesnych naukowców.</p>	<p>Uczeń: – bierze czynny udział w konstruowaniu i rozstrzyganiu wybranego problemu, stosując się do podanych wytycznych charakteryzujących proces konstruowania prostych modeli teoretycznych.</p>	<p>Uczeń: – bierze czynny udział w konstruowaniu i rozstrzyganiu wybranego problemu filozoficznego, – udoskonala lub modyfikuje zasady (instrukcje) związane z tworzeniem prostych modeli teoretycznych.</p>
<p>III. Pierwsze spory filozoficzne</p>					

6. Stałość i zmienność. Filozoficzny spór na temat natury rzeczywistości	Uczeń: – opisuje paradoks <i>Statku Tezeusza</i> i odnosi go do problemu zmienności świata, – opisuje i wyjaśnia stanowisko filozoficzne Heraklita z Efezu (wariabilizm) oraz stanowisko Parmenidesa z Elei (statyzm).	Uczeń: – rekonstruuje argumentację za zmiennością oraz za stałością świata na podstawie paradoksu <i>Statku Tezeusza</i> , – porównuje wariabilizm Heraklita z Efezu ze statyzmem Parmenidesa z Elei.	Uczeń: – zajmuje własne stanowisko w sporze o dynamizm rzeczywistości i argumentuje na jego rzecz, – krytycznie analizuje poglądy Heraklita z Efezu i Parmenidesa z Elei, wskazując mocne oraz słabe strony rozumowań obu filozofów.	Uczeń: – przedstawia logiczną argumentację w sporze o dynamizm rzeczywistości i posługuje się filozoficznymi pojęciami w rozstrzygnięciu tego sporu, – stosuje wiedzę dotyczącą dynamizmu do współczesnych zagadnień i problemów.	Uczeń: – proponuje własne rozstrzygnięcie paradoksu na podstawie nowych argumentów lub konstruuje własny paradoks ilustrujący problem zmienności świata, – odnosi wiedzę z zakresu omawianych zagadnień do problemów współczesnej nauki.
7. W jaki sposób starożytni myśliciele uzasadniali swoje racje?	Uczeń: – opisuje poszczególne rodzaje rozumowań: dowodzenie, wnioskowanie, wyjaśnianie, – przedstawia i wyjaśnia paradoksy ruchu i wielości autorstwa eleatów, – omawia poszczególne stanowiska filozoficzne dotyczące wielości rzeczy (monizm, pluralizm).	Uczeń: – rozpoznaje i podaje przykłady poszczególnych typów uzasadnień, – odnosi poszczególne typy uzasadnień do rozważań starożytnych myślicieli, – porównuje stanowiska monistyczne i pluralistyczne na gruncie filozofii presokratejskiej.	Uczeń: – podaje sposoby rozstrzygnięcia paradoksów ruchu i wielości autorstwa eleatów, – opowiada się za określonym stanowiskiem w kwestii ilości istniejących bytów (monizm, pluralizm) oraz uzasadnia swoją opinię.	Uczeń: – konstruuje własne przykłady ilustrujące poszczególne typy uzasadnień, – rozstrzyga paradoksy ruchu i wielości autorstwa eleatów na postawie własnych rozumowań, – argumentuje na rzecz określonego stanowiska w kwestii ilości istniejących bytów (monizm, pluralizm).	Uczeń: – konstruuje własne przykłady paradoksów ruchu i wielości, – argumentuje na rzecz określonego stanowiska w kwestii ilości istniejących bytów (monizm, pluralizm) na podstawie rozważań logicznych oraz naukowych.
IV. Z czego składa się świat i ludzki umysł?					
8. Czy istnieją przedmioty niepodzielne?	Uczeń: – wyjaśnia na czym polegał starożytny spór dotyczący podzielności przedmiotów, – omawia atomistyczną koncepcję Leucypa i Demokryta, – wymienia wybrane	Uczeń: – porównuje pluralizm ilościowy i jakościowy, – rozważa wpływ nauczania Demokryta z Abdery na nowożytnie i współczesne koncepcje naukowe.	Uczeń: – opowiada się za pluralizmem ilościowym lub pluralizmem jakościowym i argumentuje na rzecz własnego stanowiska, – podaje przykłady wykorzystania atomizmu	Uczeń: – dokonuje polemiki z koncepcją atomizmu Demokryta z Abdery lub współczesnych rozstrzygnięć w tym zakresie, – podaje przykłady koncepcji naukowych	Uczeń: – zajmuje stanowisko w kwestii podzielności przedmiotów i uzasadnia je z zastosowaniem terminologii filozoficznej, narzędzi logicznych oraz przykładów naukowych.

	nowożytne i współczesne koncepcje naukowe z zakresu atomizmu.		we współczesnej nauce.	stojących w opozycji do atomizmu.	
9. Filozoficzny spór na temat natury umysłu: materializm i dualizm	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia stanowisko materialistyczne i dualistyczne na temat ludzkiego umysłu, – podaje przykłady eksperymentów myślowych dotyczących problematyki ludzkiego umysłu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje stanowiska dualizmu i materializmu, – rozważa współczesne eksperymenty myślowe dotyczące rozumienia ludzkiego umysłu i odnosi je do problematyki umysłu ludzkiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podejmuje dyskusję na temat rozumienia ludzkiego umysłu, – opowiada się za jednym ze stanowisk na temat ludzkiego umysłu, – odnosi współczesne eksperymenty myślowe do rzeczywistych problemów dotyczących ludzkiego umysłu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odnosi dyskusję na temat rozumienia ludzkiego umysłu do współczesnych problemów dotyczących człowieka i poznania, – opowiadając się za jednym ze stanowisk na temat ludzkiego umysłu, stosuje argumentację z dziedziny filozofii i nauki. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odnosi dyskusję na temat umysłu do zagadnień naukowych, np. do kwestii neuronauk i kognitywistyki, – polemizuje z poszczególnymi koncepcjami dotyczącymi ludzkiego umysłu, – konstruuje własne eksperymenty myślowe odnoszące się do problemów naukowych i filozoficznych.
V. <i>Filozofia Sokratesa. Początki refleksji antropologicznej</i>					
10. Dlaczego ludzie postępują źle? Intelktualizm etyczny Sokratesa	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest intelektualizm etyczny Sokratesa, – opisuje i definiuje stanowiska obiektywizmu i subiektywizmu etycznego oraz absolutyzmu i relatywizmu etycznego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega zależność między wiedzą i cnotą, – porównuje stanowiska obiektywizmu i subiektywizmu oraz stanowiska relatywizmu i absolutyzmu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podejmuje dyskusję w formule sokratejskiej, – odpowiada na pytanie, dlaczego ludzie postępują źle, i uzasadnia swój pogląd. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podejmuje dyskusję w formule sokratejskiej i aktywnie w niej uczestniczy. – formułuje własne stanowisko na temat intelektualizmu etycznego oraz logicznie uzasadnia swój pogląd, – świadomie posługuje się terminologią filozoficzną w dyskusji i odnosi wnioski z niej płynące do problemów codzienności. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – inicjuje dyskusję w formule sokratejskiej i proponuje tematykę do rozmowy, – naukowo i logicznie uzasadnia swoje poglądy etyczne i filozoficzne, – posługuje się terminologią filozoficzną w dyskusji i odnosi wnioski z niej płynące do problemów naukowych.

<p>11. Życie i metoda Sokratesa: misja wobec Aten</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia, na czym polegała misja Sokratesa wobec Aten, – opisuje sokratejskie i współczesne rozumienie indywidualizmu, – opisuje i wyjaśnia metodę dialektyczną Sokratesa.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia kontekst historyczny i filozoficzny misji Sokratesa wobec Ateńczyków, – rozważa i porównuje sokratejskie oraz współczesne rozumienie indywidualizmu, – stosuje metodę dialektyczną Sokratesa – opracowuje dialogi filozoficzne.</p>	<p>Uczeń: – odnosi filozoficzne i współczesne rozumienie indywidualizmu do rozważań własnych i do problemów codziennej egzystencji, – stosuje metodę dialektyczną Sokratesa – odgrywa opracowane przez siebie dialogi filozoficzne.</p>	<p>Uczeń: – opracowuje argumentację na rzecz indywidualizmu w jego różnych odmianach, – podaje przykłady indywidualistów z różnych obszarów aktywności ludzkiej i odnosi je do nauczania Sokratesa.</p>	<p>Uczeń: – krytycznie odnosi się do koncepcji indywidualizmu Sokratesa i analizuje jej poszczególne aspekty, – zajmuje stanowisko w kwestii indywidualizmu w odniesieniu do jego społecznego i politycznego kontekstu.</p>
<p>12. Nauczanie Sokratesa: samopoznanie i mądrość</p>	<p>Uczeń: – definiuje pojęcia: <i>cnota</i>, <i>mądrość</i> i <i>sumienie</i> w ujęciu Sokratesa, – opisuje kontekst i szczegóły związane z procesem Sokratesa, – przedstawia najważniejsze aspekty nauczania przedstawione w dialogu „Obrona Sokratesa”.</p>	<p>Uczeń: – rozważa nauczanie Sokratesa w odniesieniu do zarzutów przedstawionych podczas procesu, – tworzy listę argumentów za i przeciw winie Sokratesa na potrzeby odegrania procesu filozofa.</p>	<p>Uczeń: – rozważa, dlaczego nie należy krzywdzić innych ludzi i dlaczego warto żyć zgodnie z własnym sumieniem, – rozważa w formie sporu (procesu) winę Sokratesa, aktywnie uczestnicząc w inscenizacji (np. uzasadniając winę w odniesieniu do wątków biograficznych lub historycznych).</p>	<p>Uczeń: – przedstawia i uzasadnia własne stanowisko na temat tego, dlaczego nie należy krzywdzić innych ludzi i dlaczego warto żyć zgodnie z własnym sumieniem, – aktywnie uczestniczy w odgrywaniu ról obrońców i oskarżycieli Sokratesa, przedstawiając argumentację i reagując na uzasadnienia innych uczestników inscenizacji.</p>	<p>Uczeń: – podczas inscenizacji procesu Sokratesa stosuje argumentację odnoszącą się do filozoficznych pojęć i stanowiska intelektualizmu etycznego, a nie jedynie do wątków biograficznych, – odnosi przykład Sokratesa do innych postaci historycznych i literackich oraz uogólnia wnioski płynące z rozważań.</p>
<p>VI. Idealizm Platona</p>					

13. Teoria idei	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia teorię idei Platona, – wyjaśnia i interpretuje znaczenie alegorii jaskini w systemie Platona, – opisuje poszczególne stanowiska w sporze o status ontyczny liczb. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – interpretuje znaczenie alegorii jaskini i poszczególnych symboli w odniesieniu do koncepcji idealizmu i dualizmu Platona, – odnosi poszczególne stanowiska w sporze o status ontyczny liczb do koncepcji naukowych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – interpretuje znaczenie alegorii jaskini i poszczególnych symboli w odniesieniu do współczesnych problemów i zagadnień spoza problematyki filozoficznej, – rozważa problem statusu ontycznego liczb i opisuje własne stanowisko w tej kwestii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tworzy własną alegorię świata na wzór Platońskiej jaskini, – zajmuje stanowisko w sporze dotyczącym statusu ontycznego liczb i uzasadnia swój pogląd. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – polemizuje ze stanowiskiem idealizmu oraz krytycznie odnosi je do wcześniejszych koncepcji filozoficznych, – w sporze dotyczącym statusu ontycznego liczb uzasadnia swój pogląd w na podstawie logicznej oraz naukowej argumentacji oraz skutecznie odpiera zarzuty innych uczestników dyskusji.
14. Teoria poznania	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcia <i>doksa</i> i <i>episteme</i>, – wyjaśnia proces anamnezy w ludzkim poznaniu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnicę między rzetelną, naukową wiedzą i ludzkim mniemaniem, – rozważa znaczenie prawdy w ludzkim życiu, – odnosi pojęcia z zakresu epistemologii do rozważań ontologicznych Platona. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje ze sobą idealizm i naturalizm oraz przedstawia stosowną argumentację za tymi stanowiskami, – podaje przykłady sytuacji, w których dążenie do prawdy okazuje się bardzo istotnym celem ludzkiego życia. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opowiada się po jednej ze stron sporu epistemologicznego (idealizm – naturalizm) i uzasadnia swój pogląd, – uzasadnia konieczność dążenia do prawdy w ludzkim życiu i konstruuje własne przykłady ilustrujące tę potrzebę. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w sporze epistemologicznym (idealizm – naturalizm) uzasadnia swój pogląd, stosując argumentację naukową i logiczną oraz posługując się terminologią filozoficzną, – w sporze dotyczącym poszukiwania prawdy uzasadnia tę potrzebę w odniesieniu do faktów naukowych (np. psychologicznych, socjologicznych) oraz argumentów logicznych.

15. Mistyczny aspekt nauczania Platona	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia argumentację Platona na rzecz nieśmiertelności ludzkiej duszy, – przedstawia wizję powstania świata według Platona, – przedstawia koncepcję stworzenia świata według biblijnego wzorca. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia argumentację Platona na rzecz nieśmiertelności ludzkiej duszy, – porównuje koncepcję stworzenia świata według antycznego oraz biblijnego wzorca. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozważa problem rozumienia oraz nieśmiertelności ludzkiej duszy, – ocenia i analizuje koncepcję stworzenia świata według antycznego oraz biblijnego wzorca. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa własne stanowisko w kwestii nieśmiertelności ludzkiej duszy oraz uzasadnia swój pogląd, – odnosi koncepcję stworzenia świata według antycznego oraz biblijnego wzorca do modeli stworzenia obecnych w innych kulturach. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odnosi kwestię nieśmiertelności ludzkiej duszy do teorii naukowych i psychologicznych, – posługuje się terminologią i metodologią charakterystyczną dla namysłu filozoficznego.
VII. Rola i znaczenie filozofii Platona					
16. Pierścień Gygesa	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia czynniki, które należy brać pod uwagę, oceniając innych ludzi pod kątem etycznym, – przedstawia i wyjaśnia opowieść o pasterzu Gygesie obecną w dialogu Platona, – definiuje pojęcie sprawiedliwości w systemie filozoficznym Platona. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozważa dylematy etyczne pod kątem poszczególnych aspektów oceny etycznej, – interpretuje opowieść o pasterzu Gygesie z dialogu Platona w odniesieniu do nauczania etycznego filozofa, – porównuje pojęcie sprawiedliwości w ujęciu Platona i jego brata – Glaukona. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozważa, które czynniki oceny etycznej są najistotniejsze, – odnosi wnioski płynące z historii Gygesa do szerszego kontekstu nauczania Platona, – odnosi pojęcie sprawiedliwości do refleksji społecznej i historycznej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia własne rozumienie pojęcia sprawiedliwości i odnosi je do sformułowania Platona, – tworzy własną argumentację dotyczącą koncepcji sprawiedliwości, – konstruuje własne przykłady dylematów etycznych dotyczących codziennego życia. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odnosi własne rozumienie pojęcia sprawiedliwości do refleksji społecznej i historycznej, – krytycznie analizuje koncepcję Platona – argumentuje za lub przeciw poszczególnym jej aspektom.

17. Doskonałe państwo – sprawiedliwy człowiek	Uczeń: – opisuje utopijną wizję państwa Platona, – przedstawia koncepcję ludzkiej duszy w ujęciu Platona.	Uczeń: – wyjaśnia analogię między ludzką duszą i sprawiedliwym państwem, – rozważa różne sposoby pojmowania funkcji państwa.	Uczeń: – odnosi koncepcję duszy do wiedzy na temat metafizyki i epistemologii Platona, – dokonuje oceny koncepcji państwa w ujęciu Platona i argumentuje za własnym stanowiskiem w tej kwestii.	Uczeń: – konstruuje własną wizję sprawiedliwego ustroju państwa i uzasadnia swój pogląd w tej kwestii, – podaje przykłady literackie oraz historyczne utopii społecznych i porównuje je z koncepcją Platona.	Uczeń: – podejmuje polemikę z koncepcją Platona z zastosowaniem terminologii filozoficznej, – uzasadnia logicznie własną wizję sprawiedliwego państwa i broni własnych racji podczas dyskusji na ten temat.
18. Miłość platoniczna	Uczeń: – wyjaśnia i porównuje pojęcia miłości platonicznej i platońskiej, – rekonstruuje i streszcza wypowiedzi poszczególnych uczestników „Uczty” Platona.	Uczeń: – odnosi pojęcie miłości platońskiej do współczesnych czasów, – porównuje stanowiska poszczególnych uczestników „Uczty” Platona, – interpretuje mowę Diotymy o Erosie jako wypowiedź na temat roli filozofa w świecie.	Uczeń: – odnosi treść dialogu „Uczta” do epistemologii i ontologii Platona, – odgrywa rolę wyznaczonego bohatera „Uczty” Platona, właściwie interpretując i trafnie przedstawiając jego stanowisko filozoficzne.	Uczeń: – odnosi treść dialogu „Uczta” do współczesnych zagadnień i problemów, – podczas odgrywania roli wyznaczonego bohatera „Uczty” Platona, argumentuje za stanowiskiem swojej postaci oraz polemizuje z innymi uczestnikami „Uczty”.	Uczeń: – polemizuje z koncepcją miłości Platona, konstruuje własną argumentację w tym zakresie, – odnosi rozumienie miłości według Platona do literatury oraz innych tekstów kultury i swobodnie wykorzystuje te konteksty podczas własnych wypowiedzi.
VIII. System filozoficzny Arystotelesa					
19. Metafizyka Arystotelesa	Uczeń: – definiuje pojęcia: <i>byt</i> , <i>materia</i> i <i>forma</i> , <i>substancja</i> oraz <i>Bóg</i> , – opisuje różnice pomiędzy systemem Platona i Arystotelesa.	Uczeń: – przedstawia koncepcję Arystotelesa jako próbę pogodzenia eleatyizmu i wariabilizmu, – wyjaśnia oraz interpretuje najważniejsze pojęcia i kategorie metafizyki Arystotelesa.	Uczeń: – omawia koncepcję Arystotelesa oraz ilustruje ją adekwatnymi przykładami, – odnosi koncepcję Arystotelesa do własnego życia.	Uczeń: – odnosi koncepcję Arystotelesa do codziennych problemów i zagadnień, – ocenia rozstrzygnięcia metafizyczne Arystotelesa i argumentuje za lub przeciw poszczególnym tezom.	Uczeń: – odnosi koncepcję Arystotelesa do problemów naukowych, m.in. do zagadnień kosmologii, – analizując koncepcję Arystotelesa, posługuje się terminologią i aparatem pojęciowym filozofii.

<p>20. Kim jest człowiek? Próba definicji</p>	<p>Uczeń: – podaje definicję człowieka w koncepcji Arystotelesa, – opisuje rolę wspólnoty w rozwoju społecznym człowieka, – opisuje, czym jest definicja klasyczna i wyjaśnia, z jakich składa się elementów.</p>	<p>Uczeń: – podejmuje dyskusję na temat znaczenia języka oraz roli wspólnoty w rozwoju człowieka, – podaje przykłady definicji skonstruowanych według klasycznego schematu Arystotelesa, – porównuje różne ujęcia człowieka w koncepcji Arystotelesa i Platona.</p>	<p>Uczeń: – ocenia koncepcję człowieka w ujęciu Arystotelesa i odnosi ją do własnych spostrzeżeń, – odnosi koncepcję człowieka do założeń metafizycznych i epistemologicznych Arystotelesa.</p>	<p>Uczeń: – odnosi definicję człowieka w koncepcji Arystotelesa do codziennego życia innych ludzi, – dyskutuje na temat sformułowań dotyczących człowieka i przedstawia adekwatną argumentację.</p>	<p>Uczeń: – polemizuje z koncepcją Arystotelesa na podstawie kategorii logicznych i z zastosowaniem filozoficznego aparatu pojęciowego, – odnosi koncepcję Arystotelesa do rozstrzygnięć naukowych w zakresie socjologii, psychologii i biologii.</p>
<p>21. System etyczny Arystotelesa</p>	<p>Uczeń: – opisuje najważniejsze założenia eudajmonizmu Arystotelesa, – streszcza oraz wyjaśnia dylematy etyczne polegające na wyborze przyjemności lub cnoty, – przedstawia koncepcję Arystotelesa na temat przyjaźni.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia, czym różni się eudajmonizm i etyka cnót, – rozważa dylematy etyczne polegające na wyborze przyjemności lub cnoty, – rozważa koncepcję Arystotelesa na temat przyjaźni i podaje adekwatne przykłady.</p>	<p>Uczeń: – rozstrzyga dylematy etyczne polegające na wyborze przyjemności lub cnoty w odniesieniu do koncepcji Arystotelesa, – analizuje i odnosi do własnego życia przemyślenia Arystotelesa na temat przyjaźni.</p>	<p>Uczeń: – formułuje własny pogląd na temat sposobów osiągania szczęścia i eudajmonizmu oraz uzasadnia przedstawione stanowisko, – analizuje i odnosi zagadnienie eudajmonizmu do współczesnych problemów i zagadnień etycznych.</p>	<p>Uczeń: – przedstawia pozytywne oraz negatywne aspekty eudajmonizmu Arystotelesa, – konstruuje własne przykłady dylematów etycznych dotyczących wyboru przyjemności lub cnoty.</p>
<p>22. Polityka Arystotelesa</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia genezę i funkcję państwa według Arystotelesa, – przedstawia koncepcję form ustrojowych wyszczególnionych przez Arystotelesa.</p>	<p>Uczeń: – porównuje koncepcję ustrojów według Platona i Arystotelesa, – rozważa problem funkcji i genezy istnienia państwa według Arystotelesa.</p>	<p>Uczeń: – odnosi koncepcję polityczną Arystotelesa do całokształtu jego systemu filozoficznego, – podejmuje dyskusję na temat problemów i zagadnień filozofii polityki Arystotelesa.</p>	<p>Uczeń: – odnosi koncepcję polityczną Arystotelesa do wiedzy historycznej i społecznej oraz przedstawia własną argumentację, – adekwatnie oraz trafnie odgrywa powierzoną rolę w dyskusji panelowej na temat problemów i zagadnień filozofii</p>	<p>Uczeń: – podejmuje filozoficzną polemikę z koncepcją Arystotelesa na temat roli kobiet oraz osób wykonujących pracę fizyczną w państwie, – stosuje w dyskusji pojęcia filozoficzne i trafnie odnosi je do poruszanych kwestii, – sprawnie odpiera</p>

				polityki Arystotelesa.	zarzuty innych dyskutantów, stosując filozoficzny aparat pojęciowy.
IX. Stoicyzm i epikureizm – dwa modele życia etycznego					
23. Wpływ szkół helleńskich na refleksję etyczną	Uczeń: – przedstawia koncepcje epistemologiczne i etyczne epikurejczyków oraz stoików, – wyjaśnia związek pomiędzy nauczaniem szkół helleńskich a perfekcjonizmem i hedonizmem etycznym.	Uczeń: – porównuje wizję szczęścia według epikurejczyków i stoików, – rozważa zasadność odnoszenia się do perfekcjonizmu i hedonizmu do codziennych sytuacji życiowych.	Uczeń: – opisuje i realizuje wybrane ćwiczenia stoickie, – podejmuje refleksję na temat samego siebie i własnego życia na podstawie wiedzy na temat stoicyzmu i epikureizmu.	Uczeń: – rozstrzyga problemy i zagadnienia etyczne z zastosowaniem pojęć charakterystycznych dla nauczania szkół helleńskich.	Uczeń: – podejmuje polemikę dotyczącą poszczególnych założeń etycznych szkół helleńskich i uzasadnia swój pogląd w tej kwestii, – podejmuje pracę nad samym sobą na podstawie uzyskanej samowiedzy etycznej.
24. Współczesne modele oceny etycznej – utylitaryzm i deontologia	Uczeń: – opisuje dwa modele oceny etycznej: utylitaryzm i deontologię, – przedstawia podobieństwa pomiędzy opisywanymi modelami a nauczaniem etycznym charakterystycznym dla szkoły epikurejskiej i stoickiej.	Uczeń: – zestawia ze sobą dwa modele oceny etycznej: utylitaryzm i deontologię i odnosi je do starożytnych wzorców, – podaje przykłady ilustrujące poznane modele oceny etycznej.	Uczeń: – stosuje poznane modele: utylitaryzm i deontologię do etycznej oceny działań i czynów ludzkich, – opowiada się za wybranym modelem oceny działań i uzasadnia jego znaczenie.	Uczeń: – uzasadnia wybór określonego modelu etycznej oceny działań ludzkich, stosując trafną argumentację filozoficzną i ilustrując wybór właściwymi przykładami, – trafnie rozstrzyga dylematy etyczne z zastosowaniem poznanych koncepcji i modeli oceny etycznej.	Uczeń: – konstruuje własne przykłady dylematów etycznych pozwalających na dokonanie wyboru moralnego, – uzasadniając trafność wyboru określonego modelu oceny etycznej, odnosi się do wiedzy z zakresu psychologii oraz do wybranych przykładów postaci literackich i filmowych.
25. Obecność wątków epikurejskich i stoickich w literaturze polskiej	Uczeń: – przywołuje dzieła literackie zawierające odniesienie do stoicyzmu lub epikureizmu, – opisuje i wyróżnia wątki epikurejskie oraz stoickie w dziełach literackich i	Uczeń: – interpretuje dzieła literackie w odniesieniu do filozofii hellenistycznej, – interpretuje dzieło malarskie w odniesieniu do motywów stoickich i	Uczeń: – samodzielnie poszukuje nawiązań filozoficznych w znanych sobie dziełach literackich, malarskich i filmowych, – przedstawia na forum klasy wybrane przez	Uczeń: – odnosi wybrane dzieła kultury do wątków pochodzących z filozofii helleńskiej i interpretuje je w szerszym kontekście filozoficznym, – przedstawia	Uczeń: – podejmuje samodzielną polemikę z założeniami filozoficznymi szkół helleńskich w formie przedstawienia artystycznego odniesienia kontrastującego z wizją

	malarskich.	epikurejskich.	siebie dzieła pod względem obecności w nich motywów filozofii helleńskiej.	argumentację filozoficzną wspierającą wybór przedstawianych przez siebie dzieł literackich lub malarskich.	epikurejską lub stoicką, – podejmuje dialog z poznanymi koncepcjami poprzez własną twórczość (esej, wiersz, etiuda filmowa, obraz, fotografia itp.).
X. Ponadczasowa wartość sceptycyzmu					
26. Tropy sceptyczne jako wyzwanie dla epistemologii	Uczeń: – przedstawia poszczególne argumenty przeciw możliwości poznania świata, – definiuje dogmatyzm i sceptycyzm, – przedstawia najważniejsze aspekty sceptycyzmu.	Uczeń: – porównuje i ocenia dogmatyzm i sceptycyzm, – podaje przykłady ilustrujące poszczególne tropy sceptyczne.	Uczeń: – rozważa współczesne nawiązania do sceptycyzmu, – zajmuje stanowisko w kwestii konsekwencji filozoficznych sceptycyzmu.	Uczeń: – stosuje poznaną wiedzę do współczesnych rozważań na temat możliwości poznawania prawdy, – odnosi argumentację sceptyków do innych zagadnień filozoficznych.	Uczeń: – podejmuje polemikę na temat możliwości dotarcia do prawdy, opierając się na terminologii filozoficznej, tekstach źródłowych oraz wiedzy naukowej.
27. Czy osiągnięcie wiedzy jest możliwe?	Uczeń: – przedstawia wątpliwości i argumentację sceptyków dotyczącą możliwości dotarcia do obiektywnej prawdy, – rekonstruuje i wyjaśnia eksperymenty myślowe ilustrujące wątpliwości epistemologiczne sceptyków.	Uczeń: – rozważa możliwość dotarcia do obiektywnej prawdy, – bierze udział w dyskusji na temat możliwości komunikacji między ludźmi, – porównuje poszczególne stanowiska filozoficzne klasyfikowane jako dogmatyczne lub sceptyczne.	Uczeń: – wyraża własne stanowisko na temat możliwości dotarcia do obiektywnej prawdy, – w dyskusji na temat możliwości komunikacji między ludźmi stara się jak najtrafniej uzasadnić przedstawiane przez siebie racje, – samodzielnie rozstrzyga dylematy i eksperymenty myślowe dotyczące ludzkiej wiedzy.	Uczeń: – uzasadnia stanowisko na temat możliwości dotarcia do obiektywnej prawdy, – odnosi problem wiedzy do innych zagadnień filozoficznych, – konstruuje własne eksperymenty myślowe dotyczące ludzkiej wiedzy.	Uczeń: – podejmuje polemikę ze sceptycyzmem tworząc argumentację opierającą się na terminologii filozoficznej, – w dyskusji na temat możliwości komunikacji, uzasadnia własne stanowisko, odnosi się do wiedzy naukowej oraz odpira głosy polemiczne.

28. Błędy w rozumowaniu	Uczeń: – wymienia i opisuje błędy rzeczowe i formalne rozumowań, – opisuje i wyjaśnia, czym są chywy erystyczne.	Uczeń: – dostrzega i nazywa poszczególne błędy w podanych w podręczniku rozumowaniach, – podaje przykłady błędnych wypowiedzi.	Uczeń: – rozpoznaje błędne rozumowania zawierające ukryte przesłanki, – identyfikuje usterki logiczne i rzeczowe obecne w dłuższych rozumowaniach, – wykonuje ćwiczenia ukazujące poprawne i błędne rozumowania.	Uczeń: – rozpoznaje błędne rozumowania obecne w rozważaniach filozoficznych, – projektuje własne przykłady poprawnych i błędnych rozumowań.	Uczeń: – wyszukuje błędne rozumowania w przekazach medialnych oraz tekstach filozoficznych, – przedstawia poprawne rozumowania, zastępując błędy obecne w wypowiedziach, – reaguje na chywy erystyczne stosowane w wypowiedziach innych osób.
XI. Początki filozoficznej teologii					
29. Starożytne koncepcje Boga	Uczeń: – wyjaśnia koncepcje Boga w rozumieniu starożytnych myślicieli, – wyjaśnia, jaki wpływ miały starożytne koncepcje Absolutu na chrześcijańskie ujmowanie Boga.	Uczeń: – interpretuje i porównuje koncepcje Boga w ujęciu poszczególnych starożytnych myślicieli, – rozważa wpływ starożytnych koncepcji Absolutu na chrześcijańskie pojmowanie Boga.	Uczeń: – podejmuje dyskusję na temat istnienia i natury Boga, – poszukuje dodatkowych źródeł informacji na temat pojmowania Boga na przestrzeni dziejów oraz w innych kulturach.	Uczeń: – ocenia rozumowanie stosowane przez myślicieli tworzących własne koncepcje Boga w starożytności, – zajmuje stanowisko w dyskusji na temat istnienia i natury Boga, – odnosi problem istnienia i atrybutów Boga do codziennego życia.	Uczeń: – dokonuje filozoficznej polemiki z koncepcjami Boga w ujęciu starożytnych myślicieli, – w dyskusji na temat istnienia i natury Boga, stosuje argumentację filozoficzną i trafnie odpowiada na argumenty pozostałych rozmówców – rozważa wpływ starożytnych koncepcji Absolutu na kulturę europejską.
30. Filozoficzne i religijne poszukiwania św. Augustyna z Hippony	Uczeń: – definiuje pojęcia obecne w koncepcji św. Augustyna z Hippony: <i>iluminacja, wola, manicheizm, introspekcja</i> , – wyjaśnia rozumienie i	Uczeń: – rozważa filozoficzne znaczenie i historyczną doniosłość poglądów św. Augustyna, – rozważa problem istnienia i interpretacji zła	Uczeń: – podejmuje dyskusję na temat przejawów zła moralnego oraz realnego istnienia zła ontycznego, – odnosi zagadnienia historiozofii do wydarzeń	Uczeń: – formułuje własne stanowisko na temat istnienia zła oraz jego przejawów i argumentuje za przyjętym rozwiązaniem,	Uczeń: – podejmuje polemikę na temat pojmowania czasu, wolnej woli oraz umysłu przez św. Augustyna, – aktywnie dyskutuje na temat koncepcji zła i

	odmiany zła w koncepcji św. Augustyna, – objaśnia założenia historiozoficzne filozofa.	oraz podaje przykłady ilustrujące to zagadnienie, – rozważa problem sensu i celowości dziejów człowieka.	w dziejach ludzkości.	– podaje przykłady codziennych sytuacji, które odnoszą się do koncepcji św. Augustyna.	odnosi ją do wiedzy z zakresu psychologii, socjologii i innych nauk, – posługuje się pojęciami filozoficznymi i naukowymi podczas wypowiedzi na temat zagadnienia wolnej woli.
XII. Źródła estetyki					
31. Jak pojmowano sztukę na przestrzeni dziejów filozofii?	Uczeń: – wyjaśnia, czym jest estetyka i jakimi kwestiami się zajmuje, – opisuje klasyczne rozumienie sztuki.	Uczeń: – porównuje różne koncepcje sztuki obecne w dziejach estetyki, – rozważa klasyczne rozumienie sztuki i odnosi je do współczesnego ujęcia działalności artystycznej.	Uczeń: – podejmuje rozważania na temat istoty sztuki w dziejach filozofii i we współczesnym świecie, – podaje przykłady dzieł artystycznych i na ich podstawie przywołuje klasyczne kategorie estetyczne.	Uczeń: – zajmuje stanowisko w kwestii funkcji i istoty sztuki i argumentuje za przyjętym rozwiązaniem, – ilustruje swoje poglądy poprzez przywołanie konkretnych dzieł artystycznych, – osadza refleksję estetyczną w szerszym kontekście filozofii klasycznej.	Uczeń: – podejmuje dyskusję na temat różnych sposobów pojmowania sztuki i argumentuje, stosując terminologię filozoficzną, – podejmuje polemikę z klasyczną koncepcją sztuki w nawiązaniu do historii sztuki i kategorii estetycznych, – aktywnie angażuje się w spór dotyczący roli sztuki i podaje przykłady mniej znanych dzieł artystycznych, aby zilustrować swoją argumentację.
32. Spór o kryterium piękna	Uczeń: – wyjaśnia, na czym polegała teoria piękna w ujęciu pitagorejczyków, – rekonstruuje stanowiska estetyczne dotyczące piękna.	Uczeń: – rozważa, czym jest piękno według niego i czym było w kontekście teorii pitagorejczyków, – rozważa poszczególne argumenty i stanowiska w sporze o kryteria oceny estetycznej.	Uczeń: – podejmuje rozważania na temat tego, jak zmieniało się pojęcie piękna na przestrzeni dziejów, – podaje przykłady dzieł artystycznych odzwierciedlających poszczególne ujęcia	Uczeń: – dokonuje samodzielnej oceny estetycznej wybranego dzieła sztuki, stosując w tym celu poznane kategorie, – wyraża własny pogląd na temat piękna i uzasadnia swoje przekonania,	Uczeń: – oceniając dzieło sztuki pod względem kategorii piękna, wchodzi w polemikę z przyjętymi kryteriami oceny estetycznej, – uzasadnia własne przekonania dotyczące piękna i jego własności,

			piękna i zestawia je ze sobą, – podejmuje dyskusję na temat kryteriów oceny estetycznej.	– porównuje kryteria piękna obecne w kulturze europejskiej z innymi wzorcami.	odnosząc się do kategorii filozoficznych.
33. Poetyka Arystotelesa: rozumienie i funkcje sztuki	Uczeń: – przedstawia rozumienie sztuki według Arystotelesa, – opisuje funkcje sztuki według Stagiryty, – definiuje pojęcia <i>katharsis</i> i <i>mimesis</i> w rozumieniu Arystotelesa.	Uczeń: – porównuje pojęcia <i>katharsis</i> i <i>mimesis</i> obecne u różnych myślicieli w odniesieniu do koncepcji Arystotelesa, – porównuje koncepcję sztuki Arystotelesa z ujęciem innych filozofów starożytnych.	Uczeń: – odnosi koncepcję sztuki do współczesnego pojmowania działalności artystycznej, – rozważa współczesne zastosowania kategorii <i>katharsis</i> obecnej w systemie Arystotelesa.	Uczeń: – podejmuje dyskusję na temat funkcji sztuki opisaną przez Arystotelesa, – odnosząc się do koncepcji filozofa, przedstawia przykłady dzieł ilustrujących jego koncepcję, – odnosi teorię <i>katharsis</i> do codziennego życia.	Uczeń: – podejmuje polemikę z koncepcją sztuki w ujęciu Arystotelesa, stosując przy tym terminologię filozoficzną i odnosząc się do wiedzy z zakresu historii sztuki i estetyki, – ukazując dzieła artystyczne, wskazuje mocne strony i słabości koncepcji Arystotelesa, – odnosi koncepcję <i>katharsis</i> do psychologii i sztuki współczesnej.